

POSTANOWIENIE

30 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 30 grudnia 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M. B.

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Okręgowego w C., Towarzystwa

Ubezpieczeń E. spółki akcyjnej w W., M. G., Bank spółki akcyjnej w W., T. spółki

z ograniczoną odpowiedzialnością w W., Domu Kultury

w W., Uniwersytetu [...] w K., Restrukturyzacyjna Kancelaria Prawnicza K.

spółka komandytowa spółki komandytowej w Ł., Przedsiębiorstwa Handlowo-

Transportowego K. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

w C., Gminy Miejskiej K., Gminy P., A. spółki akcyjnej w C. i P. Niestandaryzowany

Fundusz Wierzytelności Fundusz Inwestycyjny Zamknięty we W.

po ogłoszeniu upadłości osoby fizycznej M. B. - w przedmiocie ustalenia planu podziału,

na skutek skargi kasacyjnej M. B.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie

z 10 marca 2023 r., V Gz 199/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od M. B. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 1800 (tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia M. B.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie z 10 marca 2023 r. upadły M. B. wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne:

1) W oparciu o jakie przesłanki sąd ustala w ramach planu spłaty wierzytelności, czy upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa?

2) Czy przesłanki te mają charakter stały, czy też powinny być zmienne odpowiednio do okoliczności dyktowanych indywidualnym charakterem każdej sprawy?

3) Czy sąd upadłościowy powinien wskazać podstawy faktyczne swoich ustaleń, wskazując przy tym odzwierciedlenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym?

4) Czy postępowanie sądu w przypadku braku wyczerpującego zgromadzenia materiału dowodowego na etapie sporządzania projektu planu spłaty wierzytelności powinno być ukierunkowane na jego zgromadzenie i czy ten brak należy interpretować na niekorzyść upadłego?

5) Czy Sąd upadłościowy w ramach obowiązku wymienionego w treści art. 370a ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (dalej: „Prawo upadłościowe”) powinien zobowiązać upadłego do przedłożenia dokumentów bezpośrednio związanych z prowadzoną przez upadłego działalnością gospodarczą w okresie poprzedzającym powstanie stan niewypłacalności, w szczególności

w związku z ustaleniem, że doprowadził on do swojej niewypłacalności na skutek rażącego niedbalstwa?

6) Czy sąd upadłościowy, w ramach ciążącego na nim i wynikającego z treści art. 370a ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe obowiązku ustalenia czy upadły doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa, powinien udzielić upadłemu terminu do zajęcia stanowiska wobec ustalonego planu spłaty wierzytelności wobec dokonanych dopiero na tym etapie konkretnych ustaleń niekorzystnych dla upadłego, których to ustaleń nie skonkretyzowano na etapie sporządzania projektu planu spłaty wierzytelności?

7) Czy działanie skarżącego, który prowadził działalność gospodarczą, podjął w ramach tej działalności gospodarczej ryzyko, które finalnie doprowadziło go do bankructwa, może być utożsamiane i zrównane z działaniem dłużnika, który zawierał umowy kredytowe w instytucjach kredytowych, celem zaspokojenia doraźnych, bieżących potrzeb osobistych, o obiektywnie wątpliwej hierarchii pilności zaspokajania - tj. w przekonaniu skarżącego hipotetycznie najcięższym wymiarem rażącego niedbalstwa?

Skarżący podniósł także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż doszło do rażącego naruszenia prawa materialnego. Jego zdaniem Sąd Okręgowy naruszył art. 370a ust. 1 w zw. z art. 491² ust. 1 zd. 1 Prawo upadłościowego przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przerzuceniu na upadłego ciężaru dowodzenia okoliczności, które zgodnie z treścią wskazanego art. 370a ust. 1 Prawa upadłościowego ustala Sąd.

Skarb Państwa – zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa,

jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Biorąc pod uwagę ujęcie przedmiotowego wniosku skarżącego podnieść należy, że zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że jeżeli jako okoliczność uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 w zw. art. 398⁹ § 1 k.p.c.) wskazuje się istotne zagadnienie prawne, a więc zagadnienie poważne, wymagające pogłębionej

analizy prawnej i wcześniej nierozstrzygane, to skarga taka nie może być jednocześnie oczywiście uzasadniona, a więc uzasadniona *prima facie*, bez podejmowania jakichkolwiek szczegółowych analiz i dociekań. To samo dotyczy zbiegu przesłanek w postaci oczywistej zasadności skargi oraz potrzeby wykładni przepisów prawa (zob. orzeczenia SN: z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 577/17, i z 17 lipca 2019 r., III CSK 148/19). W konsekwencji konstrukcja wniosku upadłego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może być uznana za prawidłową.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Nie budzi przy tym wątpliwości, że nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania problem prawny, którego wyjaśnienie nie miałoby żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (zob. *mutatis mutandis* postanowienie SN z 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 243).

Analiza przedstawionych przez skarżącego problemów nie pozwala na przyjęcie, że podnoszone kwestie stanowią istotne zagadnienia prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Wskazać należy, że uzasadnienie zaprezentowanych zagadnień stanowi jedynie subiektywne omówienie przebiegu postępowania przed sądem upadłościowym oraz niedopuszczalną prezentację przez upadłego własnej wizji stanu faktycznego, który nie pokrywa się jednak z ustaleniami poczynionymi w tym zakresie przez Sądy *meriti*.

Pozwala to przyjąć, że skarżący zmierza w istocie do podważenia ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, co w postępowaniu kasacyjnym jest wyłączone ze względu na związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia - art. 398¹³ § 2 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 4 października 2018 r., II CSK 233/18). Przedstawione zagadnienia w istocie mają zatem charakter pozorny i stanowią próbę obejścia dokonanych przez sądy ustaleń faktycznych i oceny dowodów (art. 398³ i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Przedmiotowe uzasadnienie nie zawiera natomiast niezbędnej jurydycznej argumentacji dającej podstawy do przyjęcia, że możliwa jest rozbieżna ocena powołanych zagadnień (zob. postanowienie SN z 11 czerwca 2019 r., V CSK 607/18). Ponadto, poza zagadnieniem piątym i szóstym, skarżący nie powołał żadnych przepisów prawa z którymi wiąże przedstawione problemy, a wskazany art. 370a ust. 1 Prawa upadłościowego nie był w sprawie stosowany. Upadły nie wyjaśnia również – co jest konieczne, dlaczego rozstrzygnięcie wskazanych kwestii będzie miało wpływ na wynik sprawy (zob. postanowienie SN z 24 października 2017 r., I CSK 599/17).

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione

we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też wskazać, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiście naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22 i przywołane tam orzecznictwo).

Nie budzi również wątpliwości, że okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący winien wykazać we wniosku bez odwoływania się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, które nie podlegają badaniu na etapie tak zwanego „przedsądu” (zob. m.in. postanowienia SN: z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5584/22).

Upadły nie przedstawił przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu.

Podstawą rozstrzygnięcia w badanej sprawie był art. 491¹⁵ ust. 1 pkt 3 Prawa upadłościowego, a upadły w lakonicznym uzasadnieniu przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wskazuje na naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 370a ust. 1 w zw. z art. 491² ust. 1 zd. 1 Prawa upadłościowego, który – jak już wyżej wskazano – nie był w sprawie stosowany. W konsekwencji nie mogło dojść – jak podnosi upadły, do jego niewłaściwego zastosowania.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 w zw. z art. 398,²¹ art. 391 § 1 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 8 ust. 3 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[a.ł]